

УДК 378.016:78(043.3)

Гу Жань

ПРИНЦИПИ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В УМОВАХ ІНТЕРКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Характерною ознакою сучасного періоду розвитку мистецької освіти майбутніх учителів музики є пошук нового змісту і технологій навчання, розгортання експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій, а також культурологічна орієнтація навчально-виховного процесу, що передбачає не лише формування у студентів певної системи знань умінь та навичок, а й розвиток духовної культури.

У статті запропоновано принципи етнокультурної педагогічної підтримки студентів, чітко визначено природу, сутність, зміст і форми інтеркультурного спілкування як соціокультурного феномена та розкрито його вплив на фахову підготовку майбутніх учителів музики. Інтеркультурне спілкування студентів розглядається у статті як спосіб соціокультурного становлення особистості та буття особливої сфери суспільства, що виконує завдання збереження соціокультурної спадщини, адаптації та регуляції процесів особистісного становлення та розвитку майбутнього вчителя музики. Виокремлюються питання відображення інтеркультурного діалогу у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музики у педагогічному ВНЗ.

Ключові слова: *інтеркультурне спілкування, діалог, навчальна діяльність, професійні здібності, професійна індивідуальність.*

Проблема готовності до життя у полікультурному світі в постановах ООН і ЮНЕСКО в освітній галузі презентована поняттями “взаємозалежність етносів”, “свідома солідарність”, “культура етносу”. Загальний розвиток людини засобами музичного мистецтва є предметом педагогіки музичної освіти. У таких смислових орієнтирах компетентність музиканта-педагога в етнокультурних питаннях як особистісний і професійний маркер художньо-педагогічного професіоналізму постає актуальним питанням музично-педагогічної освіти як України, так й інших держав.

Осягаючи концептуальне наповнення змісту поняття “**інтеркультурне спілкування**” як у теоретичному контексті, так і у реаліях практик, ми маємо рахуватися з багатогранною наповненістю й різновекторною дією силового поля феноменів, які узагальнюються під ключовими термінами, що окреслюють складові якісні характеристики учасників цього спілкування: етнічні, культурні, релігійні, лінгвістичні тощо маркери тих, хто безпосередньо чи опосередковано бере участь у процесі спілкування. На думку В. Євтуха, дослідження й реалізація інтеркультурного спілкування “має враховувати багатоаспектність того чи іншого маркера. Скажімо, етнічна чи культурна звичаєвість, традиції, обряди, нюанси віри, різноголосся мовлення; зрештою, ментальність, обумовлена саме цією

багатоаспектністю” [5].

Важливими, й, безумовно, необхідними умовами, за яких реалізується інтеркультурне спілкування, є свобода й можливість висловити свою думку, а також бажання й здатність слухати й чути один одного. Останні зауваження набирають надзвичайної ваги, коли мова йде про конструювання діалогу й наповнення його конкретним змістом.

Філософи і соціологи, політологи і культурологи, психологи і педагоги, лінгвісти і журналісти, у тій чи іншій мірі, завжди звертались до проблем людського спілкування. Але всі, хто намагався дослідити природу комунікації, стикалися з певними проблемами, які підкреслювали складність комунікації як соціального явища. Загалом проблеми інформації досить інтенсивно почали вивчатися у другій половині ХХ століття. Їх дослідженням займалися такі всесвітньо відомі вчені, як Н. Винер, К. Шеннон, У. Р. Ешбі, А. Берг, А. Колмогоров та інші.

Що стосується суто *інтеркультурного діалогу*, то він взагалі дуже мало досліджений. Це явище почали вивчати у зв'язку з інтенсифікацією міжнародних відносин. Для сучасної України і Китаю це дуже важливе проблемне поле, бо упродовж усієї історії на її території постійно відбувалося інтеркультурне (багатонаціональне) спілкування. При цьому інтеркультурний діалог починався не з дипломатичних взаємин, а саме з повсякденних форм взаємодії людей (торгівлі, культурних розваг, обміну товарами), а значить з намагань порозумітися і обмінятися інформацією [7]. Це й стало ґенезою інтеркультурного діалогу, взаємовпливів культур.

Мета статті – запропонувати принципи етнокультурної педагогічної підтримки студентів, чітко визначивши природу, сутність, зміст і форми інтеркультурного спілкування як соціокультурного феномена та розкрити його вплив на фахову підготовку майбутніх учителів музики.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що наразі немає єдиних поглядів на природу феномена етнокультурної педагогічної підтримки особистості майбутнього вчителя музики, не дано універсального визначення та структури цього феномену.

Ми розглядаємо *етнокультурну педагогічну підтримку особистості майбутнього вчителя музики* як надання сприяння в пізнанні себе (національної культури, етнокультурної ідентифікації, формування етнічної свідомості); у вирішенні проблем студента в полікультурному середовищі (культурних); у захисті прав особистості.

Удосконалення етнокультурного компонента фахової підготовки майбутніх учителів музики передбачає збереження, відтворення та розвиток культури шляхом створення її нових зразків; забезпечує якісно новий рівень у осягненні народної художньої культури як синкретичного явища, що володіє інтегральними якостями і зберігає етнічну культурну цілісність; дає змогу здійснити художньо-естетичний синтез різних рівнів, видів і типів художньої творчості; міждисциплінарний гуманітарний синтез

мистецтва, рідної мови, фольклору, літератури, історії, необхідний в цілісному освоєнні духовного змісту культури; універсальний синтез різних галузей знання в цілісну систему на основі образів, тем, понять, текстів, що розкривають універсальне мистецьке знання.

Як відомо, у суспільстві постійно змінюються соціальні, економічні, політичні відносини. Н. Дудченко наголошує, що “такі зміни супроводжуються зміною ціннісних орієнтацій та культурних норм, які мають свої особливості у кожний історичний період, у тому числі своєрідну інтеркультурну комунікацію, остання як певного роду проблема вимагає ретельного дослідження” [4].

Говорячи про особливості фахової підготовки майбутніх учителів музики, необхідно підкреслити особливу роль стратегії мистецької освіти України і Китаю. Упродовж останніх років плідно розробляється гуманітарно-культурна складова сучасної мистецької освіти, зокрема, у працях А. Козир, Л. Масол, Г. Меднікової, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Хижної, О. Шевнюк, О. Щолокової та інших.

Характерною ознакою сучасного періоду розвитку мистецької освіти майбутніх учителів музики є пошук нового змісту і технологій навчання, розгортання експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій, а також культурологічна орієнтація навчально-виховного процесу, що передбачає не лише формування у студентів певної системи знань умінь та навичок, а й розвиток духовної культури в контексті гармонійної взаємодії всіх індивідуальних процесів світосприйняття і становлення освіти як чинника розвитку культури. На думку Г. Падалки, – “Духовну культуру доцільно розглядати як систему життєвих сенсів людини, пов’язаних із внутрішнім психічним її життям і спрямовану на реалізацію гуманістичних цінностей в діяльності” [6, с. 32].

Сучасний рівень науки, орієнтований на цілісний, системно-комплексний розгляд різних аспектів формування і розвитку особистості вимагає від дослідника звернення до осмислення теоретичного досвіду суміжних наук. Так, філософська наука формує новий погляд на освіту як феномен культури, а культуру розглядає як феномен, що існує на принципах зв’язку часів і “діалогу культур” (М. Бахтін, В. Біблер та ін.).

У дослідженнях психологічної науки виявляється залежність психіки людини від стану культурно-історичного простору, розкриваються механізми впливу освіти на особистість, на формування внутрішнього світу людини (Є. Бондаревська, Б. Гершунський, А. Лурія, Н. Менчинська та ін.).

У працях в галузі мистецької педагогіки (А. Альохін, Л. Арчажнікова, Л. Безбородова, Б. Ліхачов, Г. Падалка, О. Ростовський, Л. Савенкова, Б. Юсов та ін.) досліджується широкий спектр підходів до розкриття суті мистецької освіти, естетичного виховання, художньої творчості, творчих здібностей особистості, проблем, пов’язаних з пошуком оптимальних засобів і методів формування естетичної культури людини, шляхів

наповнення етично-естетичним змістом цілісного процесу навчання. Фундаментальні положення мистецтвознавства в галузі народної художньої культури, народного мистецтва, що мають безпосереднє значення в розробці системи етнокультурної освіти особистості, відображені в працях провідних радянських учених – мистецтвознавців: А. Бакушинського, П. Богатирьова, І. Богуславської, Г. Вагнера, В. Василенко, М. Некрасової.

Звернення до духовно-етичного, екологічного, естетичного, педагогічного потенціалу традиційної художньої культури і народного мистецтва в розвитку особистості відображене у працях Г. Волкова, І. Зязюна, Б. Ліхачова, Д. Ліхачова, Є. Бондаревської.

Проблема *інтеркультурного діалогу* не зводиться лише до мовної проблеми. *Мова* – це носій іншої культури, вона конче потрібна для комунікативного акту, але цього явно недостатньо для адекватного взаєморозуміння. Кожна мова має свою характеристику, яка впливає на характер спілкування, але спілкуючись однією мовою, людство теж вступає в певний комунікативний акт, який буде відповідати ще багатьом особливостям людської культури. Наприклад, розмовляючи однією мовою, люди можуть представляти різні регіони країни, а мова відображати різні регіональні особливості, які об'єднані спільною культурою. Як відомо, людські відносини (спілкування, співіснування) – це пристосування одних ціннісних орієнтацій і норм поведінки до інших. Таким чином можна сказати, що *інтеркультурний діалог* – це взаємодія культур двох індивідів (індивіда і групи, групи і групи), в результаті якої відбувається пристосування одних ціннісних орієнтацій та норм поведінки до інших, їх взаємовпливи, поглинання чи витіснення і заміна одних іншими.

Життєдіяльність і відносини людей визначаються тією чи іншою культурою (цінностями і нормами), які регулюють широкі спектри людської ментальності та поведінки і впливають на характер сприймання, оцінки і міжособистісних відносин. Освіта і виховання, історична пам'ять, традиції і звичаї, правила, продиктовані суспільством, мова спілкування – все це виробляє систему орієнтацій, яка допомагає кожному індивіду сприймати різні життєві ситуації і адекватно реагувати на них. Вже виходячи з цього можна стверджувати, що ні в одному суспільстві не може існувати гомогенної культури, як і не може існувати гомогенної структури суспільства. У цьому і полягає складність феномену *інтеркультурного діалогу*.

Розглянемо основні принципи етнокультурної педагогічної підтримки майбутніх учителів музики в умовах інтеркультурного діалогу:

Принцип “загальності”: потреба в допомозі та підтримці існує об'єктивно й закономірно, тому будь-який студент в полікультурному освітньому середовищі потребує систематичної та індивідуальної допомоги.

Принцип “суб'єктності та індивідуальності”: етнокультурна педагогічна підтримка спрямована на розвиток суб'єктності та індивідуальності.

Принцип “проблемності”: етнокультурна педагогічна підтримка слугує

вирішенню особистісних проблем студента, які виникають під час навчання у ВНЗ.

Принцип “пріоритету захисту прав та інтересів студента”: етнокультурна педагогічна підтримка – це позиція викладача вищої школи, спрямована на відстоювання інтересів і прав студента, яка враховує, що студент має право на помилку.

Принцип “адресності й дозованості допомоги”: допомога здійснюється адресно й тоді, коли власних зусиль студента не вистачає для вирішення певної проблеми.

Принцип “співпраці й партнерства між студентом та педагогом”: пріоритет у вирішенні проблеми належить самому майбутньому учителю музики; доброзичливий, безоцінний такт педагога, ненав'язливість допомоги, дотримання конфіденційності.

Принцип “систематичності підтримки”: швидке й ефективно реагування на проблеми студентів, прогнозування їх виникнення.

Принцип “диференційованого підходу при наданні підтримки”: поступове збільшення або зменшення кількості допомоги.

Отже, беручи до уваги висловлене вище, можна сказати, що етнокультурна педагогічна підтримка особистості студента необхідна не лише для передачі інформації, зіставлення думок, поглядів, уявлень, логік, тлумачень, розумінь тощо, не лише для емоційного сприйняття іншої “чужої” культури. Це, у певному сенсі, рівень загальної культури навчального закладу і суспільства загалом, від якого залежать проблеми соціальних зв'язків і відносин різних соціальних суб'єктів – окремих особистостей, малих і великих соціальних груп.

Подальшого дослідження *потребують*: теоретичне обґрунтування процесу формування художньої картини світу майбутніх учителів музики в системі фахової підготовки; наукове і навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу у педагогічних ВНЗ; маркетингові дослідження ринків освітніх послуг і праці для прогнозування напрямів формування готовності студентів до інтеркультурного діалогу.

Використана література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. – Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Бромлей Ю. В. Этнос и этнография / Ю. В. Бромлей. – Москва : Наука, 1973. – 223 с.
3. Гачев Г. Национальные образы мира: Курс лекций / Г. Гачев. – Москва : Издательский центр “Академия”, 1998. – 432 с.
4. Дудченко Н. О. Особливості навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України / Н. О. Дудченко, А. Ф. Артеменко, Л. Ю. Левченко, К. В. Васильєва, В. Б. Свиридюк // Світ медицини та біології. – № 3. – 2013. – С. 158-160.
5. Євтух В. Б. Етнічність : глосарій / В. Б. Євтух. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 170 с.

6. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – Київ : Освіта України, 2008.
7. *Шаповалова О.* Інтернаціоналізація вищої освіти: іноземні студенти в Україні (2017–2018) / О. Шаповалова // Актуальні питання навчання іноземців в Україні у 2017–2018 навчальному році : V Міжнародна конференція, 24–25 квітня 2017, м. Київ, ДП “Український державний центр міжнародної освіти”, 2017.

References:

1. *Bekh I. D.* Vychovannia osobystosti : u 2 kn. – Kn. 1: Osobystisno oriientovanyi pidkhdid: teoretyko-tekhnolohichni zasady / I. D. Bekh. – K. : Lybid, 2003. – 280 s.
2. *Bromley Yu. V.* Etnos i etnografiya / Yu. V. Bromley. – M. : Nauka, 1973. – 223 s.
3. *Gachev G.* Natsionalnye obrazy mira: Kurs lektsiy / G. Gachev. – M. : Izdatelskiy tsentr “Akademiya”, 1998. – 432 s.
4. *Dudchenko N. O.* Osoblyvosti navchannia inozemnykh studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Ukrainy / N. O. Dudchenko, A. F. Artemenko, L. Yu. Levchenko, K. V. Vasyleva, V. B. Svyrydiuk // Svit medytsyny ta biolohii. – № 3. – 2013. – S. 158-160.
5. *Ievtukh V. B.* Etnichnist : hlosarii / V. B. Yevtukh. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2009. – 170 s.
6. *Padalka H. M.* Pedagogika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) / H. M. Padalka. – K. : Osvita Ukrainy, 2008.
7. *Shapovalova O.* Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity: inozemni studenty v Ukraini (2017–2018) / O. Shapovalova // Aktualni pytannia navchannia inozemtsiv v Ukraini u 2017–2018 navchalnomu rotsi : V Mizhnarodna konferentsiia, 24–25 kvitnia 2017, m. Kyiev, DP “Ukrainskyi derzhavnyi tsentr mizhnarodnoi osvity”, 2017.

Гу ЖАНЬ. Принципы этно культурной педагогической поддержки будущих учителей музыки в условиях интер культурного общения.

Характерным признаком современного периода развития художественного образования будущих учителей музыки является поиск нового содержания и технологий обучения, развертывания экспериментальной работы, направленной на внедрение образовательных инноваций, а также культурологическая ориентация учебно-воспитательного процесса, который предусматривает не только формирование у студентов определенной системы знаний умений и навыков, но и развитие духовной культуры.

В статье предложены принципы этнокультурной педагогической поддержки студентов, четко определены природа, сущность, содержание и формы интеркультурного общения как социокультурного феномена и раскрыто его влияние на профессиональную подготовку будущих учителей музыки. Интеркультурное общение рассматривается как способ социокультурного воспроизводства личности и бытия особой сферы общества, выполняющей задачи сохранения социокультурного наследия, адаптации и регулирования процессов личностного становления и развития будущего учителя музыки. Выделяются вопросы отражения интеркультурного диалога в процессе подготовки будущего учителя музыки в педагогическом вузе.

Ключевые слова: *интеркультурное общение, диалог, учебная деятельность, профессиональная способность, профессиональная индивидуальность.*

GU ZHAN'. Principles of etno of cultural pedagogical support of future music masters in terms inter of cultural intercourse.

The characteristic sign of modern period of development of artistic education of future music masters is a search of new maintenance and technologies of studies, development of experimental work, sent to introduction of educational innovations, and also cultural orientation of educational-educator process, which foresees not only forming for the students of the certain system of knowledge of abilities and skills but also development of spiritual culture.

Principles of etno of cultural pedagogical support of students are offered in the article, nature, essence, maintenance and forms of cultural intercourse, is clearly certain as social and cultural

phenomenon and his influence is exposed on professional preparation of future music masters. The article focuses on the problems of teaching staff training, the basis of which makes the principles of humanistic education and upbringing. One of the chief tasks is to create educational environment. There showed the deep understanding of the culture of teachers' artistic pedagogical activity, it is proved that its formation is fully realized in artistic pedagogical preparation, which is directed to the formation of vocational thinking in multicultural educational area. The result of the environment must be teacher and pupil's interaction.

Keywords: *the intercultural dialog, the scientific activity, the professional ability, the professional individuality.*

УДК 378.011.3-051:62/69]:004.942

Дзус С. Б.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлено сутність методичних підходів до реалізації технологій комп'ютерного моделювання у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій. Наведено теоретичне обґрунтування необхідності впровадження технологій комп'ютерного моделювання у процес навчання фахових дисциплін та розглянуто їх можливості для підвищення ефективності процесу фахової підготовки.

Характерною особливістю фахової підготовки з використанням технологій комп'ютерного моделювання є перенесення центру ваги навчання фахових дисциплін на самонавчання, на самостійну переробку і засвоєння навчальних повідомлень, самостійне оволодіння знаннями, прискорене формування інформатичних компетентностей. Встановлено, що системне застосування технологій комп'ютерного моделювання дає можливість студентам більш повно розкривати свої творчі здібності, сприяє індивідуалізації та диференціації навчання, забезпечує підвищення мотивації та інтересу до навчання, формування інформаційної культури, а викладачам дає можливість істотно підвищувати ефективність навчання фахових дисциплін

Ключові слова: *технології комп'ютерного моделювання, фахова підготовка, освітній процес, навчання фахових дисциплін, засоби навчання.*

Зміни, що відбуваються у інформаційній та технологічній сферах освітньої галузі, дають змогу говорити про кризу підтримуючої освіти, яка не відповідає сучасним, а тим більш перспективним вимогам, оскільки не може забезпечити повноцінну підготовку людини до швидкоплинних умов життя інформаційного суспільства [13]. При цьому традиційна трансляція знань тільки педагогом багато в чому втрачає свій сенс. Більш того, сьогодні науково-технічний прогрес має такі темпи, що багато знань старіють протягом декількох років, що зобов'язує працівників педагогічної галузі враховувати цей факт в системі освіти.